

Niels Barfoeds tale ved afsløring af statue af Karen Blixen

Taler

Niels Barfoed
Ven af Karen Blixen og
litteraturkritiker

Dato

17. april 2024

Sted

Sankt Annæ Plads

KAREN BLIXEN OG HORISONTEN

Ligesom den gamle bøg, Karen Blixen hviler under oppe i Rungstedlund, netop er sprunget ud – jeg ved ikke for hvilken gang – kan to hundrede år forslå? – gør Karen Blixen det her på Skt. Annæ Plads. Hun grønnes også troligt, år for år, som næppe nogen anden klassisk dansk forfatter. Først blev der stiftet en fond og i den forbindelse et fuglereservat, så flyttede et akademi ind, så udkom der en stor internationalt anlagt bog om hendes liv og værk. Og siden mange andre bøger. Hvad mere? Museet for hende oprettes og blomstrer mere og mere år efter år. For slet ikke at tale om, at diverse film indspilles, en med verdensstjerner. Og senest en med en dronnings kostumer og decoupager.

Hvor mange skud kan så spinkel en vækst sætte? Talløse, tilsyneladende. Og i dag er hun landet her, i København. Hun har foldet vingerne sammen og sat sig til rette.

Jeg vil gerne i den anledning sige et par ord, ikke om kræfterne i hendes hvileløse indre univers, som mange, mens hun levede, blev dybt påvirket af og nogle forført af. Men om hendes uforlignelige horisont.

Den fik hun ikke forærende. Baronessetitlen fik hun forærende; men sin omfattende synskreds som forfatter og personlighed erobrede og udvidede hun stædigt selv, stykke for stykke, og den havde ingen andre magen til. Tænk f.eks. på hendes fuldt færdige plan – alt var tilrettelagt! – om at følge sin afrikanske tjener og ven, Farah, der jo var muslim, på hans pilgrimsfærd til Mekka. Det var i 1940. Hvem andre kunne dengang få sådan en tanke? Det vildeste, hendes danske kolleger og læsere drev det til, var at tage til Kongens Nytorv og se

Aladdin på Det Kongelige Teater.

Det var alene Anden Verdenskrigs udbrud, der forpurrede de tos rejse til Saudi Arabien. Så tog hun plan B frem og rejste som journalist til Berlin for at se et land i krig. Noget nyt skulle hun tilegne sig; noget skulle der ske.

Da hun som ældre besøgte New York, er det nok muligt, det var hendes amerikanske publikum, der fik udvidet horisonten. For havde man set magen! En vølse, en seerske i sort! Men hun sørgede til gengæld for at møde Marilyn Monroe – der mindede hende om en løveunge, hun en gang havde fået foræret i Afrika af sine folk. Den havde haft samme grænseløse vitalitet og skrupelløse uskyldighed. Karen Blixen understregede: Hun beholdt den ikke.

Over graven den dag i 1962, da hun blev bisat i Rungstedlund vildskov, læste hendes bror et digt, som den purunge Karen selv havde skrevet: I sit fængsel synger mit hjerte / kun om vinger, kun om vinger... Skøn er jorden ved sommertide / når alle roser af svøbet springer / men i sit fængsel synger mit hjerte / kun om vinger, kun om vinger.

Vinger – det er et fast symbol i Karen Blixens digtning. I Kenya fik hun vinger af sin elskede Denys Finch Hatton: I sin gule Gypsy Moth fløj han hende om ikke til verdens ende, så til den anden side af månen, skriver månedyrkeren selv i Den afrikanske farm. Det var, når de fløj særlig højt. Fløj de over Ngong-højderne, så hun dernede dyrene på sletterne og – hedder det – "føjte for dem, som Gud gjorde, da han lige havde skabt dem, inden han endnu havde fået Adam til at give dem navne". Flyvningen var en skelsættende åbenbaring. Fra luften mærkede hun kunstnerens overordnede perspektiv, hvordan landskabet, idet hun steg, trak sig tilbage "for at jeg skulle se det tydeligt og som en helhed", tilføjer hun.

I selskab med afrikanerne blev hun slået af den stilhed, der udgik fra dem og omgav dem, og af noget, hun kun kunne kalde: deres værdighed. Nøjagtig som Knud Rasmussen i den anden ende af planeten mødte mennesker i den natur, der var deres, grønlanderne; også de besad en værdighed, som Knud måtte digte om i snehyttens sange. Hun og han, Karen og Knud, var børn af den samme tid, begge opdagelsesrejsende. De var to store horisontudvidere. Og en slags shamaner blev de begge.

Ikke så sært, at hun kunne sætte fluer i hovedet på folk. For de øjne, hun rettede mod én, havde set mere end de fleste og kendte deres virkning. Jeg så dem selv og blev set af dem, bl.a. en søndag formiddag i 1952, da baronessen, som de kaldte hende, kom på uanmeldt besøg i sin gamle Ford V8 Cabriolet hos familien Bjørnvig i Sletten. Grethe, husets frue, blev pst væk, og husets herre stak af, da han hørte den velkendte motor ude på vejen, så jeg var alene med hende og hendes sorte øjenhuler. Jeg tror, jeg kan takke nogle gedigne tømmermænd for at kunne unddrage mig hendes spell. Vi havde været til såkaldt selskab nede hos Knud W. Jensen på Jakobsmindevej aftenen før.

Det er noget af en komsammen, hun er bragt ind i her på pladsen, anført af kong Chr. X til hest på vej ud i en stærkt trafikeret Bredgade. Jeg tror, Karen Blixen er mest tilfreds med at gøre Herman Bang selskab. Han står – dér! – for enden af Lille Strandstræde. Her er palæer og ambassader på Skt. Annæ Plads, og det har baronessen ikke noget imod, men her er også, ned mod kanalen, gamle ejendomme med tegltage, bindingsværk og knirkende trapper. Her boede Herman Bang, og skulle de to en aften blive træt af det fine selskab, kan deres rastløse sjæle nok finde sammen oppe hos ham i Lille Strandstræde. De var af samme støbning, både excentriske og hver mands ven, både aparte og ligetil – De insisterede på og sloges for at være sig selv, så måtte det briste eller bære.

I havde vinger. Bang holdt i sin lavloftede stue et mindre fuglereservat i form af et par frit flyvende undulater, der kunne finde på at sætte sig hvor som helst, bl.a. på gæsternes hoveder, så de blev stive af skræk.

Dér vil baronessen kunne føle sig hjemme.

Velkommen til København!

Kilde

Manuskript modtaget fra taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Indvielsestale

Relateret

Line Barfods tale ved afsløring af statue af Karen Blixen
17. april 2024

Marie Breyen Foss' tale ved afsløring af statue af Karen Blixen
17. april 2024

Marie Breyen Foss' velkomsttale ved afsløring af statue af Karen Blixen
17. april 2024

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/niels-barfoeds-tale-ved-indvielsen-af-karen-blixen-statuen>